

OULUN YLIOPISTO
UNIVERSITY of OULU

Nykänen Annika

Isyyteen sitoutumista tukeva yhteiskunta

Kasvatustieteen kandidaatintyö

KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

Kasvatustieteiden koulutus

2016

Kasvatustieteiden tiedekunta
Faculty of Education

Tiivistelmä opinnäytetyöstä
Thesis abstract

Kasvatustieteen koulutus Kasvatustieteen koulutus		Tekijä/Author Annika Nykänen	
Työn nimi/Title of thesis Isyyteen sitoutumista tukeva yhteiskunta			
Pääaine/Major subject Kasvatustiede	Työn laji/Type of thesis Kandidaatintutkielma	Aika/Year 3.3.2016	Sivumäärä/No. of pages 31
Tiivistelmä/Abstract <p>Tutkielmassa tarkastellaan perheen ja tarkemmin isyyden muutosta viimeisten vuosikymmenten aikana. Aihe liittyy kriittisen perhetutkimuksen kenttään, eli tavoitteena on tarkastella perhettä sen erilaisissa esiintymismuodoissa, jolloin kiistetään stereotyyppiä siitä, mitä perhe voi olla.</p> <p>Tutkielmassa luodaan kuva isyyden merkityksen muutoksesta sekä isyyden tutkimisesta. Isyyden merkityksen muutoksen nähdään ilmenevän entistä tiiviimpänä isyyteen sitoutumisena sekä osallistuvana ja hoivaavana isyytenä. Isyyden merkityksen muutoksen tarkastelun jälkeen tutkielmassa käsitellään jaettua vanhemmuutta, joka luo edellytykset isyyteen sitoutumiselle ja käsitteenä myös osaltaan kuvaa perheissä tapahtunutta muutosta. Lopulta esitellään yhteiskunnallisia tekijöitä, jotka voivat tukea isyyteen sitoutumisen mahdollisuutta. Näistä yhteiskunnallisista reunaehdoista käsitellään perhepolitiikkaa, työpaikkakulttuuria ja yhteiskunnan yleistä kulttuurista ilmapiiriä. Näillä kaikilla esitetään olevan merkitystä perheiden käytännön ratkaisussa ja toiminnassa. Tiedonintressi tutkielmassa on praktinen, sillä se pyrkii valottamaan, miten yhteiskunnallisia tekijöitä muuttamalla voitaisiin tukea enemmän sitoutuneemman isyyden toteutumista ja vanhemmuuden tasaisempaa jakamista.</p> <p>Tutkielma on toteutettu kuvailevana kirjallisuuskatsauksena, eli siinä pyritään luomaan tietoa aiempaan tutkimukseen nojaten. Tutkielmassa käytetään lähteinä suomalaisten isyystutkijoiden artikkeleita sekä toimitettuja ja muita teoksia. Jouko Huttunen on yksi merkittävistä suomalaisen isyystutkimuksen kentällä pitkään toimineista nimistä. Teoreettista pohjaa rakennetaan myös kansainväliseen tutkimukseen viittaamalla. Näihin aineistoihin pohjaamalla tutkielmassa luodaan kokonaiskuva isyystutkimuksesta, isyyden merkityksen muutoksesta sekä edellä mainituista yhteiskunnallisista tekijöistä tämän muutoksen takana.</p> <p>Tutkielman lopputulemana on, että isyyteen sitoutumista ovat tukemassa yhtäältä yksilölliset asenteet ja toisaalta myös kulttuurinen ilmapiiri, työelämän vaatimukset sekä poliittinen päätöksenteko. Samoin tuloksena todetaan isyyden alkavan rakentua jo raskausaikana. Tästä päätellään, että neuvolajärjestelmän olisi syytä kehittää toimintatapojaan suuntaan, jossa isyyteen sitoutumiselle annettaisiin paremmat mahdollisuudet. Samoin esitetään, että synnytyssairaalan tulisi antaa isälle mahdollisuus lapsen itsenäiseen hoitamiseen. Tutkielmassa esitellään myös joitain ajankohtaisia perhe- ja työelämän yhdistämiseen liittyviä keskustelunavauksia ja poliittisia linjauksia, jotka voivat ohjata tulevaisuuden perhettä ja isyyttä.</p>			
Asiasanat/Keywords Isyys, vanhemmuus, perhepolitiikka, perhevapaat			

Sisältö

1	Johdanto	1
2	Isyyden merkityksen muutos	5
2.1	Isyys tutkimuskohteena	6
2.2	Isyys perinteisen ydinperhemallin kehyksessä	7
2.3	Uudenlaista isyyttä	8
2.4.	Nykyisät raskausaikana ja synnytyksessä	9
3	Jaettu vanhemmuus	13
3.1	Jaetun vanhemmuuden taustatekijät ja merkitys	14
3.2	Vanhempainvapaan jakaminen	15
3.1	Osallistuva ja hoivaava isä	17
4	Isyyden toteuttamista tukeva yhteiskunta	19
4.1	Isyyttä ohjaava perhepolitiikka	20
4.2	Isyyttä tukeva työelämä	22
4.3	Isyyttä rohkaiseva kulttuurinen ilmapiiri	25
5	Pohdinta	27
	Lähteet	30

1 Johdanto

Käsillä olevassa tutkielmassa mielenkiintoni suuntautuu vanhemmuuden ja erityisesti isyyden merkityksen muutokseen. Tämä muutos näyttäytyy siinä, että isät sitoutuvat isyyteensä ja osallistuvat kotitöihin edellisiä sukupolvia tiiviimmin. Isissä on huomattu yleisesti tapahtuneen muutos viimeisen parin vuosikymmenen aikana: he oppivat isiksi pian lapsen syntyttyä, toisin sanoen oppivat hoitamaan lastaan siinä missä äitikin (Kaila-Behm, 1997, s. 66). Isyyteen sitoutumista kuvastaa myös se, että isät osallistuvat lapsen hankkimisen suunniteluun ja valmistautuvat lapsen tuloon aiempaa pitkäjänteisemmin (Kauhanen, 1998, s. 33). Tutkielmassani selvitän tätä ”uuden isyyden” ilmiötä tarkemmin. Kansainväliseen ja suomalaiseseen tutkimukseen tutustumalla hahmottelin itselleni termin, joka tätä isyyden muutosta kuvaa: *sitoutunut isyys*. Tätä nimitystä käytän tutkielmassani ajatuksia kokoavana käsitteenä, eli kyseessä ei ole laajalti tutkimuskirjallisuudessa käytetty termi.

Tutkielmani keskeisenä tarkasteltavana ilmiönä on isyyteen sitoutuminen. Tätä ilmiötä ensimmäisenä tutki Michael Lamb (1986), joka havaitsi 1970-luvulla uudenlaisen isyyden muodon. Isien joukosta tunnistettiin aktiivisten, huolehtivien ja hoivaavien vanhempien joukko, joka nousi perinteisten isyyden muotojen rinnalle. (Lamb, 1986, s. 6.) Sittemmin isyyteen sitoutumista on tutkittu kansainvälisesti ja on pyritty selvittämään tämän ilmiön laajuutta ja perimmäisiä syitä. Esimerkiksi Jemimah Bailey (2015) on tarkastellut sitä, kuinka työelämän ja kulttuurin normatiiviset käsitykset sukupuoleen sopivasta vanhemmuudesta vaikuttavat miehen asemaan isänä. Ruotsissa aihetta on tutkinut Anna-Lena Almquist (2008), kun taas sosiaali- ja terveystieteiden alalta on tuonut Jan Draper (2002, 2003).

Tutkielmani aihe paikantuu vahvasti kriittisen perhetutkimuksen kenttään. Tämän suuntauksen ajatuksena on tutkia perhettä sen moninaisissa ilmenemismuodoissa. Perhettä ei nähdä yksiselitteisesti hahmotettavana ilmiönä, vaan pyritään pikemminkin kyseenalaistamaan kaikki stereotypiat siitä, mitä perhe voi olla ja tekemään näkyväksi perheiden moninaisuutta. Tavoitteena on tutkia kaikkia niitä yhteiskunnallisia ja eriarvoistavia prosesseja, jotka muokkaavat perhettä. Tutkimusalan tutkijat jopa välttelevät perhe-käsitteen käyttämistä, sillä he näkevät käsitteen ongelmallisena ja arvolatautuneena. Tämän vuoksi he mieltävät tutkivansa enemmän esimerkiksi kotityötä tai isyyspuhetta kuin perhettä. (Forsberg, 2003, s. 7, 12.)

Isyyteen sitoutuminen heijastaa muutosta ja siirtymää perinteisestä, vahvaa sukupuoliroolijakoa noudattavasta ja yhdellä tavalla määriteltävästä perhemallista kohti uudelleen neuvoteltua ja perhekohtaista tapaa järjestää perhearkea.

Samoin aihe liittyy konstruktionistiseen perheteoriaan, joka pyrkii myös osaltaan tavoittamaan niitä perheen monia merkityksiä, joita muut tutkimussuuntaukset eivät ole kyenneet tavoittamaan. Mielenkiinto keskitetään ennen kaikkea kulttuurisiin merkityksiin ja ihmisen merkitysvälitteiseen toimintaan. Samoin perhe näyttäytyy osana kielellisesti ja merkitysten kautta rakentuvaa kollektiivista tajuntaa. (Forsberg, 2014, s. 123–128.) Kulttuuri ja siinä vallitsevat käsitykset asettavat ehtoja sille, millaisia perheitä voi olla olemassa. Kollektiivinen tajunta leikkaa koko yhteiskunnan läpi ja tulee ilmi niin poliitikkojen puheiden, työyhteisön asenteiden kuin mediassa käydyn keskustelun sävyissä.

Tutkimassani on sosiologinen sävy niin mikro- kuin makrotasolla tarkasteltuna. Isyys hahmottuu ensinnäkin kahden yksilön välisenä sosiaalisena suhteena, mutta toiseksi myös pienryhmän eli perheen sosiaalisen toiminnan kautta – onhan perheen arjen järjestelyissä kyse yksilöiden välillä tapahtuvasta kommunikaatiosta ja kompromissien tekemisestä. Kolmanneksi aihe linkittyy laajemman tason sosiologiseen tutkimukseen, sillä isyyden toteuttamisen tapa määrittyy aina jossain määrin yhteiskunnallisessa ja kulttuurillisessa kontekstissa: yhteisö luo kehyksen, jonka sisällä isä toteuttaa isyyttään. Isyyttä tarkasteltaessa on siis hyvä huomioida yhteiskunnan vaikutus: millaista isyyttä se edistää?

Perhe on aina yhteiskunnallisten ja kulttuuriin sidottujen prosessien tuote ja tämän vuoksi on väistämättä sidoksissa sosiokulttuuriseen kontekstiinsa ja sen perhemääritelmiin. (Forsberg, 2003, s. 9–11). Näin ollen myös isien käsitykset siitä, miten heidän tulisi isänä toimia, muovautuvat yhteisön, kulttuurin ja aikakauden kontekstissa (Carbera ym. 2000, s. 133). Isyyden merkityksen ja isänä toimimisen takana on paitsi puolison ja muiden läheisten, myös yleiset yhteiskunnan asenteet. (Kaila-Behm, 1997, s. 67). Perhe ei siis elä yhteiskunnallisessa tyhjiössä, vaan sen ympärillä oleva yhteisö ohjaa aina jollain tapaa sen toimintatapoja ja sitä kautta myös isyyden määrää ja laatua. Tutkielmani tarkoituksena on aiempaan tutkimukseen pohjaten löytää vastaus kysymykseen:

Miten yhteiskunta voi tukea isyyteen sitoutumista?

Tässä työssä tarkastelen isyyttä ja perhettä tukevin ja toisaalta ohjaavina yhteiskunnallisina reunaehtoina perhepolitiikkaa, työelämän asenteita ja käytänteitä sekä yleistä kulttuurista ilmapiiriä. En käsitä siis yhteiskuntaa minkäänlaisena ihmisten elämään vaikuttavana oliona, vaan pikemminkin ymmärrän yhteiskunnan tässä yhteydessä asenneilmapiiriin liittyvänä, tietyissä ajassa ja paikassa toteutuvana kulttuurisena kontekstina, jonka sisällä ja kehystämänä perheet elävät ja järjestävät arkeaan.

Toteutan tutkimukseni kirjallisuuskatsauksena eli pyrin vastaamaan tutkimuskysymykseeni aiheeseen liittyvän tutkimuskirjallisuuden kautta. Tavoitteenani on siis Salmisen (2011, s. 4–11) sanoin tehdä tutkimusta tutkimuksesta, toisin sanoen koota tutkimustuloksia, joita käyttää uusien tulosten kehittämisessä. Salmisen määritelmien mukaan tutkielmassa käyttämäni menetelmä on kuvaileva ja integroiva kirjallisuuskatsaus, mikä tarkoittaa sitä, että käyttämäni aineistot ovat laajoja. Näitä aineistoja kriittisesti tarkastelemalla pyrin kuvaamaan valitsemaani ilmiötä laaja-alaisesti. Kirjallisuuskatsauksen tekoprosessi lähtee tutkimuskysymyksen määrittelystä jatkuen tietokantojen ja sopivien hakutermien valitsemiseen ja sisällön seulan asettamiseen. Tätä kautta löydettyjen lähteiden tutkimustulokset kootaan yhteen ja niistä tehdään synteesi, jonka kautta tavoitellaan vastausta tutkimuskysymykseen.

Suomessa uudenlaista isyyttä ovat tutkineet muun muassa Jouko Huttunen (2001), Saija Kauhanen (1998) ja Petteri Eerola (2003, 2015). Isyyden muutoksesta on kaikkiaan tehty kiitettävästi tutkimusta Suomessa, joten aineistoa aiheeseen liittyen riittää. Tämä on hyvä asia, sillä tutkielmassani haluan perehtyä nimenomaan Suomessa ilmenevään isyyteen sitoutumiseen. Perhepolitiikan ja -kulttuurin ollessa joka maassa omanlaisensa eivät kansainvälisten tutkimusten tulokset välttämättä olisi sovellettavissa suomalaisen yhteiskunnan ja perheen kontekstiin.

Lähestyn aihetta tarkastelemalla ensin isyyden merkityksen yhteiskunnallista muutosta peilaamalla vielä 1900-luvun alkupuoliskolla vallinnutta isyyttä kyseisen vuosisadan loppupuolella havaittuun ”uuteen isyyteen”. Käsittelen myös jaettua vanhemmuutta, sillä se luo puitteet isyyteen sitoutumiselle. Lopulta tarkastelen sitä, miten yhtäältä viime vuosien perhepolitiikka ja toisaalta työyhteisö ohjaavat perheiden arkea ja sitoutuneen isyyden toteutumisen mahdollisuuksia. Aiheen tutkiminen on tärkeää, sillä sitoutuneen ja osallistuvan isyyden merkityksen selvittäminen voi ohjata tulevaa perhepolitiikkaa ja -neuvontaa suuntaan, jossa vanhemmuus jakautuisi yhä tasaisemmin äidille ja isälle ja isä ja äiti olisivat tasaveroisempia vanhempia.

2 Isyyden merkityksen muutos

Vanhemmuuden ja isyyden muutos liittyy kriittisen perhetutkimuksen piiriin. Kriittisessä perhetutkimuksessa pyritään kyseenalaistamaan tavanomaista perheajattelua ja etsimään uusia vaihtoehtoja totutuille selityksille, minkä kautta pyritään tavoittamaan perhemuotojen moninaisuutta ja kirjavuutta. Tutkimus pyrkii tavoittamaan yhteiskunnassa ja perhemuodoissa viime vuosikymmeninä tapahtuneita muutoksia. (Forsberg, 2003, s.7.)

Perheissä ja isyydessä tapahtuneet muutokset ovat olleet yhteydessä tasa-arvoliiikkeeseen: naisilla tuli olla yhtäläiset oikeudet itsensä kehittämiseen myös työelämässä. Taustasyynä on ollut myös kaupungistuminen, sillä sen myötä perinteiset miehiset kotipiirin työt katosivat ja naiset alkoivat kulkea ansiotöissä muodostaen tilanteen, jossa isän oli aika ajoin jättävä huolehtimaan kodista ja perheestä. (Huttunen, 2001, s. 164.) Näin perinteiset sukupuoleen sidotut roolirajat alkoivat hämärtyä ja molemmilla vanhemmilla katsottiin olevan yhtäläiset oikeudet ja velvollisuudet paitsi lastensa hoitamiseen, myös työuransa kehittämiseen.

Vanhemmuuden uusjakoa voi selittää myös yhteiskunnassa ilmenevä yksilöitymistendenssi, joka kyseenalaistaa perinteiset sukupuolittuneet roolikäsitykset. Vielä 1950-luvulla vanhemmuus jakautui selkeästi erilaisiin ja toisiaan täydentäviin isän ja äidin tehtäviin. (Huttunen, 2001, s. 44.) Perhetutkimuksen kentällä esimerkiksi Talcott Parsons kehitti teoriaa universaalista ydinperheestä ja näki, että myös perhe noudattaa sosiaalisena toimintana yleistä säännönmukaisuutta. Tämän ajattelutavan mukaan sukupuoli- ja sukupolviroolit määrittävät perheenjäsenien asemaa, heidän välisiä suhteitaan ja perheen sisäistä työnjakoa. (Jallinoja, 2014, s. 18–23.) 1960-luvulla tullessa elämänpolut alettiin nähdä enemmän yksilöllisinä ja ajatella, että naisella täytyisi olla samanlaiset itsensä kehittämisen mahdollisuudet kuin miehellä. Tätä kautta myös miehen rooli tuli uudelleen määritellyksi. (Huttunen, 2001, s. 45.) Näyttää siis siltä, että sukupuoliroolit ovat entistä joustavampia ja sekä miehet että naiset voivat toteuttaa ja kehittää itseään monipuolisemmin sekä koti- että työelämässä yksilöllisten taipumustensa mukaisesti.

Nykyään isät ovat usein aktiivisesti mukana synnytysairaalan toiminnassa ja ottavat jo siellä osaa lapsen hoitamiseen ja ohjattuun osaston toimintaan. Kotona isyyteen sitoutunut isä jatkaa vauvan perushoidon harjoittelemista ja vastaa kodinhoidosta siten, että äiti voi keskittyä imettämiseen ja levähtämiseen. Lapsen varttuessa hän käyttää osan vanhemmanvapaasta ja

tuo isyytensä ja siihen liittyvän vastuun esille työpaikallaan esimerkiksi käyttämällä oikeutetaan jäädä kotiin hoitamaan sairasta lasta ja kieltäytymällä ylitöistä. (Huttunen, 2001, s. 215.)

Isyyteen on sitouduttu toki jo aiempienkin sukupolvien kohdalla. Niin kutsuttu patriarkaalinen isä oli erittäin sitoutunut tukemaan perheensä hyvinvointia, mutta hänen auktoriteettinsa koko perheen päänä oli kyseenalaistamaton. Tässä suhteessa se eroaa nykymuotoisesta sitoutuneesta isyydestä. Nykyään sitoutuneeseen isyyteen kuuluu lapsen hoitamiseen osallistuminen ja hoivaaminen, minkä lisäksi isät ovat läheisempiä lapsilleen ja näyttävät tunteitaan avoimesti. (Huttunen, 2001, s. 84–85.)

Kuten Eerola (2015) toteaa, suomalaisessa yhteiskunnassa kahden ansaitsijan perhemalli ei ole myöskään mitenkään uusi ilmiö, eikä esimerkiksi kotiäitikulttuuri ole missään vaiheessa levinnyt kovinkaan laajalle. Suomalainen yhteiskunta on siis jo jonkin aikaa ollut moneen muuhun maahan verrattuna hyvinkin suosiollinen isille ja sitoutuneemman isyyden toteuttamiselle. Lisäksi vanhemmuuteen liittyvät viime vuosikymmenten linjaukset on kehitetty sukupuolten välistä tasa-arvoa silmällä pitäen ja täten niiden avulla on pyritty lisäämään paitsi äitien työelämään, myös isien kotielämään osallistumista. (emt. s. 15–16.)

2.1 Isyys tutkimuskohteena

Isyys on enenevässä määrin ollut julkisen keskustelun ja tieteellisen tutkimuksen kohteena. Lamb (2010) toteaa, että tämän keskustelun myötä isyys ja isä-lapsi -suhde on tullut uudelleen määritellyksi ja isyyden merkitys yhteiskunnassa muuttunut. Tutkijoiden mielenkiinto on suuntautunut yhä enemmän suoraan isyyden kokemukseen ja sen merkitykseen eli nimenomaan siihen, mitä isät tekevät lastensa kanssa ollessaan läsnä ja miksi he tekevät mitä tekevät. Keskustelu on näin ollen siirtynyt yhä enemmän siihen, kuinka isät suoraan vaikuttavat lapsensa kehitykseen. Isien ääntä on pyritty tuomaan esiin suoraan, ei vain kumppaneidensa kautta. (emt. s. 2.)

Vielä 1980-luvulla isyys tutkimuskohteena oli melko harvinainen ja tuolloin tutkimuskirjallisuudessa vallitsi yhtenäinen käsitys isyydestä jokseenkin äitiydestä erillään olevana ja siihen verrattuna vähempiarvoisena vanhemmuuden muotona. Isä nähtiin toki merkityksellisenä lapsen kehitykselle, mutta tämä merkitys oli luonteeltaan enemmänkin psykologista, eikä edellyttänyt isän osallistumista lapsen arkiseen hoitamiseen. Isä näyttäytyi auktoriteettina ja hänen tehtävänä oli tutustuttaa lapsi ulkomaailmaan ja perehdyttää hänet kodin ulkopuolisen maailman tapoihin. (Huttunen, 2001, s. 12.)

Tieteellinen kiinnostus isyyttä kohtaan on kuitenkin lisääntynyt viime vuosikymmenen aikana huomattavasti. Yleisesti psykologisten teorioiden lähtöoletuksena on ollut, että äiti on lapselleen ensisijainen hoitaja ja että äidin vaistoon pohjautuen hänelle myös kehittyy vastuullisuuden ominaisuus. Sittenkin on alettu kuitenkin ymmärtää, ettei vastuullisuuden syntyminen pohjautu pelkkään biologiaan, joten se ei ole poissuljettu mieheltäkään. Vastuullisuuden heräämisen taustalla on lopulta syvä kiintymyssuhde. Isän mukaan ottaminen vanhemmuuteen auttaa häntä kiintymään lapseensa ja tätä kautta kehittämään vastuullisuutta itsessään. (Sevón & Huttunen, 2002, s. 93–95.)

Mykkäsen ja Aallon (2010) mukaan isyyttä koskevan tutkimuksen lisääntymisen takana on uusi käsitys isyyden tärkeydestä lapsen kehitykselle. Isyydellä on todettu olevan positiivinen vaikutus miehen hyvinvoinnille ja identiteetille, kuten myös parisuhteen ja koko perheen hyvinvoinnille. Tutkijat haluavat selvittää entistä enemmän miehen kokemuksia ja tunteita, minkä lisäksi isyyden tutkimuksen motiivina on sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen. (emt. s. 76.)

2.2 Isyys perinteisen ydinperhemallin kehityksessä

Perhe ei ole aina ollut muodoltaan vanhempien ja heidän biologisten lastensa muodostama tunnepohjainen ydinperhe, vaan ydinperheen käsite on historiallisesti muotoutunut. Yleisesti tämä muotoutuminen ajoitetaan tapahtuneen 1700–1800-luvuilla. Toki tähän määrittelyyn mahtuvia perheyhtymiä on ollut tätä aiemminkin, mutta ydinperheymmärryksen synty on jäsentänyt perheen käsitettä tarkoittamaan perheenjäsenten välisiä biologisia, psykologisia ja sosiaalisia erityissuhteita. Ydinperheellä tarkoitetaan siis tietynlaista emotionaalisesti värittynyttä sukupuolten ja sukupolvien välistä suhdetta. (Yesilova, 2009, s. 21–25.) Perhe ei ole mikä tahansa sosiaalinen yhteisö, vaan se on ennen kaikkea tunneyhteisö, jonka johtavana periaatteena on pyyteetön rakkaus.

Käsitteen kehittyttyä ydinperhe alettiin vähitellen nähdä lapsen normaalin kehityksen edellytyksenä. Perhe nähtiin ennen kaikkea äidin perheenä, sillä hänen toimintansa nähtiin määrittävän suoraan sen, miten lapsen kehitys etenee ja kuinka onnelliseksi avioliitto muotoutuu. Isän merkityksen lapsen kehitykselle nähtiin olevan lähinnä välillinen, sillä isän rooliin kuului tarjota puitteet äidin täysiaikaiselle lapselleen antautumiselle. (Yesilova, 2009, s. 79–80.)

1800–1900-lukujen kehitysteorioita luonnehti yleisesti käsitys äidin ensisijaisuudesta lapsenhoidossa. Tämä käsitys ruokki implisiittisesti oletusta, että isä-lapsi -suhteella ei lapsen kehitykselle ole juurikaan merkitystä. (Carbera ym. 2000, s. 127.)

Vanhempi miessukupolvi toteutti isyyttään kurinpidon sekä taloudellisen huolenpidon kautta. Isän tehtävänä oli toimia päätoimisena elättäjänä ja pitää huolta kodin ulkopuolisista suhteista. (Kauhanen, 1998, s. 9.) Naisen paikka oli kotona ja hänen tehtävänä oli pitää perhe koossa tunnetasolla kun taas miehen kuului käydä ansiotöissä ja näin huolehtia elin- ehtojen ylläpidosta. Vanhemmat toimivat eriytyneissä tehtävissään ja sosiaalistivat myös lapsensa omaksumaan sukupuoliroolit. (Jallinoja, 2014, 25–26.) Isä oli sitoutunut tukemaan perheensä hyvinvointia: hänen tuli elättää perheensä, eikä vastuuta pakoilevaa isää katsottu yhteisössä hyvällä. Miehisyyteen kuului toimia perheyhteisössä selkeän miehen roolissa, eikä miehiseen kunniallisuuteen kuulunut esimerkiksi vaihdella vaippoja tai ruokkia lapsia. Rooli määrittyi pitkälti tietynlaisen miehisyyksäityksen kautta. (Huttunen, 2001, s. 152.) Miehen isänä toimimiselle oli selvä malli, jota seurata ja toteuttaa omassa elämässään.

2.3 Uudenlaista isyyttä

Isänä olemiselle ei näytä olevan enää nykyään yhtä seurattavaa mallia. Vanha malli ei tunnu enää sopivan, mutta toisaalta sen tilalle ei ole noussut muutakaan selkeää mallia, jonka vaaraan mies voisi isänä toimimistaan rakentaa. Isän mallin puuttuessa moni nuori mies on voinutkin alkaa rakentaa isyyttä omalla tavallaan, joten oletettavaa on, että isyyksien kirjo on hyvin laaja. (Huttunen, 2001, s. 149.) Isyyden muotojen moninaistuesssa isiltä edellytetään yleisesti kuitenkin aktiivisempaa osallistumista perhearkeen. Nämä kulttuurin asettamat odotukset isyyttä kohtaan ovat ristiriidassa keskenään ja voivat täten aiheuttaa isässä epävarmuutta ja hämmennystä siitä, tulisiko hänen toteuttaa perinteistä työssä käyvän isän vai hoivaavan isän roolia. (Eerola, 2015, s. 38.)

Yhä useampi isä edustaa kuitenkin toimintansa perusteella uudenlaista ja sitoutuneempaa isyyttä. Tällaisella isyydellä tarkoitetaan miehen paneutumista perheeseensä, lapsen kanssa arjessa olemista ja erityistä, isän ja lapsen välille muodostuvaa emotionaalista sidettä. Tämän sitoutuneisuuden pohjalla on vastuunkantaminen, joka on jatkuvaa lapsen hyvinvoinnista ja turvallisuudesta huolehtimista ja vuorovaikutusta isän ja lapsen välillä. (Mykkänen, Eerola, 2013, s. 18, 26.) Toisaalta isän osallistuminen voi olla vähemmän aktiivista, jolloin hän on

lapsensa saatavilla, vaikkei olisikaan samassa huoneessa tai suoraan puuhailisi mitään yhdessä. Kolmas isyyteen sitoutumisen ja lapsen kasvattamiseen osallistumisen tapa liittyy vastuuntuntoon lapsen hyvinvoinnista ja hoivaamisesta. Tämä tarkoittaa arkisessa toiminnassa lapsen terveydentilan arvioimista, lääkäriin viemistä ja lastenhoidon järjestämistä. (Lamb, 1986, s. 8.)

Isyyteen sitoutuminen merkitsee toisaalta hoitamista ja turvallisuuden luomista lapselle, myös henkistä kehittymistä, uutta alkua ja itsetunnon kasvamista miehelle. Isyys lisää miehen vastuullisuutta ja pitkäjänteisyyttä. (Mesiäislehto–Soukka, 2005, s. 121.) Lasta hoitaessaan isä saa mahdollisuuden kasvaa ihmisenä sekä oppii huomaamaan ja käsittelemään tunteitaan. Lisäksi lapsi motivoi miestä pohtimaan omaa miehuuttaan ja isyyttään. (Kolehmainen, 2004, s. 99–100.) Näin ollen isyys on miehelle kehitysvaihe ja -tehtävä. Tätä on kuvattu generatiivisen isyyden käsitteen kautta. Käsitteellä tarkoitetaan keskiaikuisuuden kauteen liittyvää halua ja kykyä huolehtia seuraavasta sukupolvesta ja sillä viitataan erityisesti vanhemmuuden laatuun, kuten läheisyyteen ja huolenpitoon. Tähän vaiheeseen saavuttuaan mies on valmis huolehtimaan muista ja vastaamaan muiden tarpeisiin. (Huttunen, 2001, s. 172–173.)

Sitoutunut isyys ilmenee yksittäisten miesten toiminnassa, eikä tässä ole näkyvissä koko sukupolven ylittävää suurta trendiä. Yleisesti ottaen voidaan kuitenkin sanoa, että 1960-luvulta lähtien isyydessä on tapahtunut merkittäviä muutoksia. (Vuori, 2004, s. 62.) Isät ovat kaikkiaan tiedollisesti kypsempiä isyytensä alkaessa ja näkevät isyyden tärkeänä osana omaa kasvuaan ihmisenä. (Kauhanen, 1998, s. 33.)

2.4. Nykyisät raskausaikana ja synnytyksessä

Sitoutuneeseen isyyteen kuuluu yhteinen perhesuunnittelu äidin kanssa. Raskaus koetaan yhteisenä, mikä luo perustan isän myöhemmälle aktiivisuudelle lapsen hoitamisessa. (Eerola, 2009, s. 19.) Sitoutunut isä haluaa olla vahvasti mukana lapsenhankinnassa alusta alkaen ja alkaa valmistautua vastuunkantoon järjestelemällä elämänsä vauvan tuloa varten. (Mykkänen, 2010, s. 125–126.) Sitoutuneen isyyden voidaan näin ollen katsoa alkavan jo raskausaikana. Sitoutunut isä valmistautuu lapsen tulemiseen esimerkiksi oppaita lukemalla ja jakaa avoimesti tunteuksiaan tulevan äidin kanssa sekä kaveriporukassa ja perhevalmennuksessa. Hän harjoittelee jo odotusaikana kodinhoitoaskareiden itsenäistä suorittamista ja tekee vauvaostoksia äidin kanssa. (Huttunen, 2001, s. 214.) Isän osallistuminen tulevaa lasta

koskevaan päätöksentekoon ja toimintaan lisääntyy odotuksen edetessä. (Kaila-Behm, 1997, s. 60.)

Isän ja syntymättömän lapsen välinen suhde poikkeaa merkittävästi siitä suhteesta, joka alkaa muotoutua äidin ja lapsen välille jo raskausaikana. Kuten Yesilova (2009, s. 148) toteaa, isän suhde tulevaan lapseen kehittyy vain välillisesti äidin kautta. Tuleva isä ei välttämättä vielä koe suuria tunteita syntymätöntä lastaan kohtaan äidin tavoin, mutta sen sijaan äidin odotusajan tunnetilat voivat vaikuttaa myös isän tunteisiin. Isä voi olla osallisena raskaudessa äidin hyvinvoinnista ja jaksamisesta huolehtimalla. Tämä voi tapahtua monin eri keinoin, kuten kuuntelemalla ja tekemällä kotiaskareita silloin, kun äiti ei jaksaa. (Sevón & Huttunen, 2004, s. 142–145.)

Isä voi osallistua raskauden kokemiseen erilaisten välittäjien, kuten äidin kertomusten, raskaustestin tekemisen, ultraäänitutkimuksen ja äidin vatsan tunnustelun kautta. Näiden välittävien tekijöiden kautta isät voivat todeta, että puolison kehon sisällä todella tapahtuu jotain ihmeellistä ja saavat välittömän varmistuksen raskaudelle. Nämä kokemukset voivat saada aikaan kokemuksen isyyteen siirtymisestä. (Draper, 2003, s. 754, 763.) Erityisesti ultraääni ja sen tarjoama visuaalinen tieto tuo isälle merkittävän kokemuksen vauvan konkreettisesta olemassaolosta, ja sen myötä isän side lapseen alkaa kehittyä. (Draper, 2002, s. 16–24.)

Lapsen odottaminen ei ole miehelle yhtä lailla fyysinen ja konkreettinen tapahtuma kuin naiselle, ja tulevan isän voi olla vaikea ymmärtää ja sisäistää lapsen tulemistä. Miehestä ei automaattisesti tule isä lapsen tulemisesta kuultuaan tai sen tultua maailmaan, vaan hänen on työskenneltävä itsensä isäksi. Tätä voidaan tukea neuvolassa keskustelemalla tulevan isän kanssa tämän huolista ja isäksi tulemiseen liittyvistä kokemuksista. Myöhemmin synnytys-sairaalassa isän työskentelyä isäksi ja isyyteen voidaan tukea kannustamalla häntä osallistumaan toimintaan sekä luomalla hänen aktiiviselle osallistumiselleen otolliset puitteet. (Kaila-Behm, 1997, s. 125.)

Isyyteen sitoutuminen ilmenee myös raskausajan valmennuksiin ja neuvoloihin osallistumisena. Isän osallistuminen neuvolatoimintaan on tärkeää, sillä se ennakoii tulevaa vanhemmuuteen sitoutumista ja isän osallistumista lapsen elämään. (Parke & Beitel, 1986, s. 298.) Mykkäsen ja Aallon (2010) mukaan nykypäivän esikoistaan odottavat isät tulevat usein ensimmäiselle neuvolakäynnille yhdessä äidin kanssa ja osallistuvat perhevalmennukseen.

Neuvoloissa on pyritty kiinnittämään entistä paremmin huomiota isien tarpeisiin, mutta monin paikoin se ei vielä onnistu vastaamaan riittävästi isän toiveisiin ja odotuksiin. Isä tuntee neuvolassa usein ulkopuolisuutta eikä koe sen antavan riittävästi tietoa. (emt. s. 52.)

Nykyinen neuvolatoiminta kaikkiaan on hyvin äitisuuntautunutta ja monet isät jäävätkin sen ulkopuolelle ainakin ensimmäisen lapsen jälkeen, sillä hänen ei edes odoteta osallistuvan jokaiseen neuvolakäyntiin. Neuvolan toiminnassa korostuu terveyskasvatus isän toivoessa siltä ehkä henkilökohtaisempaa ja perusteellisempaa apua. Samoin hän voi toivoa palvelulta neuvontaa mieltä askarruttaviin asioihin ennen lapsen syntymää. (Mesiäislehto–Soukka, 2005, s. 72.) Neuvolajärjestelmää olisi siis syytä kehittää suuntaan, jossa tulevat isät otettaisiin täysivaltaisemmin mukaan raskauteen ja lapsen tuloon valmistautumiseen. Sen tulisi enemmän keskittyä nykyisen lääketieteellisen puolen sijaan molempien vanhempien tulevaan vanhemmuuteen. Näin katseet suunnattaisiin molempien vanhempien tulevaan kasvatustehtävään ja siihen liittyviin haasteisiin. Tätä varten neuvolan henkilökunnan olisi hyvä moniammatillistua, jotta sillä olisi lääketieteellisen ja terveydenhoidollisen asiantuntemuksen lisäksi antaa vanhemmille myös psykologiseen ja sosiologiseen tietämykseen nojaavaa tukea. (Sevón & Huttunen, 2002, s. 95–96.)

Isäksi kasvamisen kannalta myös synnytykseen valmentaminen on tärkeää. Synnytysvalmennuksessa isää opastetaan esimerkiksi siinä, kuinka laskea supistusten välejä ja tukea ja kannustaa äitiä synnytyksen aikana. (Parke & Beitel, 1986, s. 298.) Valmennus auttaa isää sopeutumaan uuteen tilanteeseen ja valmistautumaan tulevaan, mutta nyky muodossaan se ei vastaa tarpeeksi isien tarpeeseen käsitellä tunteitaan ja kokemuksiaan. Kaikkiaan isät ovat valmennuksessa passiivisessa ja vastaanottavaisessa roolissa, eikä se suoraan valmenna aktiiviseen isyyteen. (Mesiäislehto–Soukka, 2005, s. 75–76.)

Vauvan tuleminen perheeseen konkretisoituu isälle toden teolla viimeistään synnytyksen yhteydessä. Nykyään suuri osa suomalaisista tulevista isistä osallistuu synnytykseen ja siitä on tullut maskuliinisuuteen sopeutuva tapahtuma. Synnytyssairaalassa isällä ei ole kuitenkaan samanlaista mahdollisuutta kiinnittyä lapseen kuin äidillä, sillä perhehuoneita ei riitä kaikille halukkaille. Vastasyntyneiden osasto toivottaa isän tervetulleeksi hoitamaan vauvaa miehen niin halutessa, mutta toisaalta hänen läsnäoloaan siellä ei edellytetä. Näin vanhempien roolit voivat heti alussa eriytyä vastuulliseksi äitiydeksi ja avustavaksi isyydeksi. Näin isä tulee ulkopuolistetuksi tapahtumista heti lapsen hoidon varhaisessa vaiheessa. Tämä on huolestuttavaa, sillä vastuulliseksi hoivanantajaksi kehittymisen ja lapseen tutustumisen kannalta

ensimmäiset päivät ovat hyvin tärkeitä. (Sevón & Huttunen, 2004, s. 147.) Isille tulisi antaa mahdollisuus harjoitella synnytyssairaalassa vauvan käsittelyä ja hoitamista myös ilman äitiä alusta alkaen, sillä hoitotyössä kehittyä ennen kaikkea hoitamalla.

Perhetyötä tekevät asiantuntijat neuvoloissa ja synnytyssairaaloissa eivät ole välttämättä pysyneet isyyden muutoksen tahdissa, sillä ydinperheen perinteinen roolijako on pitkälti piiloinen normi erilaisia perheen ja vanhemmuuden tukitoimia suunniteltaessa ja niissä emotionaalinen tuki kohdistuu useimmin äitiin kuin isään. (Huttunen, 2001, s. 79.) Palvelutoiminnan olisi näin ollen syytä uudistua, jotta se saataisiin tuleville isille houkuttelevammaksi.

3 Jaettu vanhemmuus

Suomalaisissa perheissä toteutuvat usein sosialisointien myötä omaksutut sukupuoliroolit. Naiset vastaavat kotitöistä, kun taas miesten askareissa pääpaino on korjaus- ja huoltotöissä. Tavallisesti miehet myös vastaavat perheen elättämisestä lasten ollessa pieniä, sillä nainen on useimmiten se, joka jää kotiin hoitamaan lapsia. Jaetussa vanhemmuudessa nämä sukupuoleen sidotut roolirajat hämärtyvät. (Törrönen, 2012, s. 47.)

Vanhemmuuden tasa-arvomallin mukaan nainen ja mies ovat perustoiltaan samanlaisia ja kykeneväisiä samoihin tehtäviin. Täten erot sukupuolten välillä ovat pitkälti historiallisesti rakennettuja, jonka vuoksi ne voidaan myös purkaa. Vanhempien sukupuoleen perustuva roolijako on siis keinotekoinen. Täten myös isällä on velvollisuus ja oikeus osallistua lasten ja kodin hoitamiseen paitsi lapsen, myös oman itsensä ja lapsesta huolehtimisen tuoman henkilökohtaisen tyydytyksen vuoksi. (Vuori, 2004, s. 38, 41.) Perheessä, jossa jaettu vanhemmuus toteutuu, kotityöt ja vauvan hoito eivät automaattisesti ole pelkästään äidin vastuulla. Näissä perheissä korostuu ajatus siitä, ettei äiti ole korvaamaton. Kotityönjako menee sujuvasti puoliksi niin, että molemmat kokevat sen sopivaksi ja reiluksi. Näin perheessä tehdään toisin, kuin äitiyden ja lastenhoidon saumattomasti toisiinsa yhdistävässä kulttuurissa odotetaan. (Sevón & Huttunen, 2004, s. 159–161.) Jaettu vanhemmuus perustuu puolisoitten vastavuoroiselle tukemiselle, jolloin parisuhteeseen ollaan kaikkiaan tyytyväisiä. (Eerola, 2015, s. 39.)

Jaettu vanhemmuus on edellytys sitoutuneen isyyden toteutumiselle. Jaetussa vanhemmuudessa lasten- ja kodinhoito puolitetaan isän ja äidin välillä ylittäen perinteiset erillisiin isän ja äidin rooleihin kuuluvat käsitykset siitä, miten tämä jako tulisi tehdä. Molemmat vanhemmat osallistuvat yhtä lailla lapsen hoivaan ja hoitoon, kuten myös ulkoisten edellytysten turvaamiseen. Kumpikin pyrkii siis osaltaan vastaamaan perheen talouden ylläpidosta käymällä ansiotöissä ja on valmis joustamaan työelämässään eli jakamaan hoitovapaat ja neuvottelemaan työpaikoillaan lyhennetyistä työajoista. Molemmat vanhemmat ovat lapselle niin hellydenantajia kuin auktoriteettejakin, ja kasvatusta koskevista ratkaisuista sovitaan yhdessä toista kuunnellen. Jaettu vanhemmuus täysivaltaistaa isyyden, sillä sen myötä hän pääsee osalliseksi ja sisälle lapsen maailmaan. (Huttunen, 2001, s. 174–175.)

3.1 Jaetun vanhemmuuden taustatekijät ja merkitys

Lastenhoitoon käytettyä aikaa tarkastellessa on huomattu, että sosioekonominen asema vaikuttaa vanhempien vastuiden jakamiseen. Ylemmät toimihenkilö-isät käyttävät muita isiä enemmän aikaa lastenhoitoon ja lähes yhtä paljon perushoivaan kuin samassa asemassa työskentelevät äidit. (Miettinen & Rotkirch, 2012, s. 79–80.) Tätä voi selittää se, että ylemmässä toimihenkilöasemassa työskentelevillä isillä on paremmat mahdollisuudet neuvotella itselleen lyhemmät työpäivät. On havaittu myös, että koulutustason noustessa isän lapsenhoitoon osallistuminen lisääntyy. Tämä yhteys on selkeän lineaarinen. (Ylikännö, 2009, s. 128.) Koulutus on siis osittainen tekijä vanhemmuuden jakamisen taustalla, ja jaettua vanhemmuutta toteuttavia pareja on eniten korkeasti koulutetuissa kahden uran perheissä. Tämän takana voi yhtäältä olla se, että koulutus lisää naisen sitoutumista työhönsä, mutta toisaalta korkeammin koulutetut miehet todennäköisemmin toteuttavat uudenlaisia ja epätavanomaisempia elämisen tapoja. (Julkunen, 2010, s. 165.)

Vanhempien ratkaisu jakaa vanhemmuutensa perinteisen mallin mukaan on usein hyvin pitkälti käytännöllinen ja liittyy molempien puolisoiden sen hetkiseen työtilanteeseen. Naisen ollessa pätkätöissä ja miehen vakituudessa asemassa vastuiden jakamisen tapa tuntuu taloudellisin perustein itsensäanselvältä. Näin ollen miehelle lankeava elättäjän vastuu ei ole valinta vaan realiteetti, jota ei perheen tilanteessa voi ohittaa. Työtilanne ohjaa näin ollen sitä, kumpi vanhemmista käy ansiotyössä ja kummalle jää lapsen- ja kodinhoidon vastuu. Perheeroolit eivät kuitenkaan välttämättä ole pysyviä, sillä ne voidaan neuvotella uudelleen pikkulapsivaiheen jälkeen. Jaetun vanhemmuuden toteuttaminen arjessa edellyttää puolisoilta jatkuvia tietoisia valintoja sekä neuvottelua vastuiden jakamisesta. (Närvi, 2014, s. 151, 155.)

Äidillä on myös suuri rooli siinä, miten jaettu vanhemmuus perheissä toteutuu. Nainen voi asettaa perheessä työnjohtajan lailla standardit kodin- ja lastenhoidolle, mikä tuskin edistää miehen motivaatiota näitä kohtaan. Naisen tulisi siis enemmän luottaa miehen kykyihin hoitaa näitä tehtäviä. (Moisio & Huuhtanen, 2007, s. 49.) Lisäksi jos äidillä on vakaa käsitys selkeästä sukupuolittuneesta työnjaosta, isän on vaikea toteuttaa sitoutunutta isyyttä arkisessa toiminnassaan. (Huttunen, 2001, s. 95.) Hyvä ja toimiva parisuhde luo edellytykset aktiivisen isyyden toteuttamiselle, sillä silloin puoliset tukevat toisiaan ja luottavat toistensa hoivataitoihin. (Eerola, 2009, s. 20.)

Jaetun vanhemmuuden merkitys tulee esille erityisesti erotilanteissa. Vielä 1970-luvulla lapsen huoltajuus annettiin erotilanteessa yleensä äidille, mutta vuonna 1984 voimaan astuneen Lapsenhuoltolain myötä myös isille annettiin juridisen isän oikeus pitää yhteyttä lapsiinsa eron jälkeen. Lain periaatteiden mukaan lapsella on oikeus hyvään kasvatukseen ja hoitoon sekä oikeus molempiin vanhempiinsa. Tämän uudistuksen jälkeenkin yksinhuoltajaisäperheet ovat harvinaisia, mutta lasten ja isän läheisen suhteen säilymisen edellytykset ovat parantuneet merkittävästi. Kaikkiaan jaettu vanhemmuus turvaa vanhempien tasa-arvon tilanteessa, kun perhesuhteet tulevat uudelleenmääritellyiksi avioeron myötä. Niukalti kotitöitä tehnyt ja vähän lasten hoitoon osallistunut isä on heikoilla huoltajuuskiistoissa, sillä hänellä ei ole äitiin verrattuna riittävästi näyttöä siitä, että kykenisi itsenäisesti hoitamaan arjessa lasta ja kotia. (Huttunen, 2001, s. 75, 108.)

Jaettu vanhemmuus tuo perinteisesti sukupuoleen liitetyt kahden eri vanhemmuuden muodot ja niiden toteuttamisen tavat lähemmäksi toisiaan. Sevón ja Huttunen (2004) huomauttavat kuitenkin, ettei sukupuolisuutta voida neutralisoida edes jaetusta vanhemmuudesta puhuttaessa, sillä vanhemmuus on aina jollain tasolla sukupuoleen sidottua. Äidillä on vanhemmuutensa ruumiillinen perusta, joka isältä puuttuu. Biologinen alku ei ole kuitenkaan välttämättömyys vanhemmuuteen kiinnittymiselle, sillä olennaisin, psykologinen vanhemmuus syntyy vasta läheisyydestä, vuorovaikutuksesta ja hoivasta, jonka toteuttamiseen molemmilla sukupuolilla on yhtäläiset mahdollisuudet. (emt. s. 165).

3.2 Vanhempainvapaan jakaminen

Vanhempainvapaa on yhteiskunnan tarjoama järjestelmä työ- ja perhe-elämän yhdistämiseen. Usein sen ajatellaan kuuluvan enemmän äidille kuin isälle, vaikka molemmilla vanhemmilla olisi mahdollisuus vapaan pitämiseen. Tämän voidaan ajatella olevan merkittävänä syynä sille, että vain pieni osa isistä hyödyntää täysin oikeuttaan vanhempainvapaaseen. Suomessa vallitsee kahden elättäjän perhemalli, sillä myös naiset ovat aktiivisesti mukana työelämässä ja tekevät paljon kokopäivätyötä. Tästä huolimatta lapsen saapuessa perheeseen käy usein niin, että isät ottavat perheen elättäjän roolin täysin haltuunsa. (Lammi-Taskula, 2004, s. 167, 190.) Isät selittävät vanhempainvapaan jakamattomuutta työelämän tilanteella ja kokemallaan perheen elättämisen vastuulla ja kokevat usein, että pitkä töistä poissa olo on vaikeata toteuttaa. Tämä vaikuttaa siihen, miten perhevapaat päädytään lopulta jakamaan (Salmi, Lammi-Taskula & Närvi, 2009, s. 55, 179).

Nykyinen vanhempainvapaajärjestelmä ei selvästikään kannusta tarpeeksi perhevapaiden taseeseen jakamiseen vanhempien välillä. Tässä voi osasyynä olla se, että perhevapaajärjestelmä kohtelee isää ja äitiä lähtökohtaisesti eri tavalla. Kuten Lammi-Taskula (2004) toteaa, äidille nimetty vapaa kestää 105 päivää, kun taas isyysvapaan pituus on 54 päivää, joista osan hän voi pitää myös äidin ollessa kotona. Tämä luo asetelman, jossa äiti saa enemmän aikaa harjaannuttaa hoitotaitojaan. Tämä vaikuttaa puolestaan siihen, miten tuleva molemmille tarkoitettu vanhempainvapaa päädytään perheessä jakamaan. Isä voi auliisti luovuttaa sen kokonaisuudessaan äidille katsoessaan, että tämä on harjaantuneempi hoitamaan lasta. (emt. s. 170–171.)

Merkittävä perheroolien jakaja on luultavasti raha eli perheen sisäiseen työnjakoon vaikuttaa paljolti se, kumman työpanos on tärkeämpi perheen toimeentulon kannalta. (Huttunen, 2001, s. 95.) Huomattavat palkkaerot vaikuttavat siihen, kenen perheessä koetaan olevan suurimassa taloudellisessa vastuussa. (Melkas, 2004, s. 14). Äitien alhaisempi palkkataso mainitaan vanhempien kertomuksissa usein syyksi siihen, että vanhempainvapaa on päädytty antamaan yksin äidille. (Almquist, 2008, s. 196). Näin ollen tulotaso määrittää pitkälti sen, mikä vanhemmuuden jakamisen tapa nähdään tilanteessa taloudellisesti kannattavimmaksi.

Lisäksi vanhempainvapaiden jakamiseen vaikuttavat vanhempien käsitykset isän ja äidin erillisistä tehtävistä. Äidin pitäessä koko vapaan vallitsee usein tilanne, jossa äiti kokee lapsen hoitamisen kuuluvan ensisijaisesti äidille ja isän mielestä miehen kuuluu olla ensisijaisesti vastuussa perheen elättämisestä. Tämä käsitys eriytetyistä vastuista ei ole niinkään merkittävä perheissä, joissa vanhempainvapaa on päädytty jakamaan. (Lammi-Taskula, 2004, s. 176–177.) Tämä huomattiin myös Almquistin (2008) tutkimuksessa: ruotsalais- ja ranskalaisvanhempien väliset erot vanhempainvapaan jakamisessa selittyvät tätä kautta tilanteessa, kun raha ei ole ratkaisevin tekijä. Ruotsissa isät käyttävät ranskalaisia isiä useammin vanhempainvapaata ja mainitsevat tähän tärkeimmäksi syyksi halun viettää aikaa lapsensa kanssa. Ranskalaiset isät taas korostavat enemmän äidin hoivan ja äidin ja lapsen yhdessäolon tärkeyttä eivätkä koe hoivan kuuluvan maskuliinisuuteen. (emt. s. 198.)

Suomessa yleisenä perhepolitiikan tavoitteena on viimeisen parinkymmenen vuoden aikana ollut kannustaa isiä käyttämään enemmän perhevapaita. (Lammi-Taskula & Salmi, 2014, s. 78). Perhevapaiden jakamiseen on kannustettu asennekampanjoin ja tiedottein valtiovallan ja työmarkkinajärjestöjen toimesta. Näiden toimien tehokkuus ei ole kuitenkaan selvää, sillä

vanhemmat kokevat, että vapaiden jakamista voitaisiin edistää parhaiten päivärahaa korottamalla. (Salmi, Lammi-Taskula & Närvi, 2009, s. 57.)

Vanhemmuuden jakamisen toteutumiseksi olisi tarkastettava, miten voitaisiin kompensoida perheille koituvia ansiomenetyksiä, sillä tällä turvattaisiin se, että vanhemmuuden jakaminen ei johtuisi puolisoitten eri palkkatasoista. Yksi keino voisi olla myös isälle nimetyn vapaan lisääminen vanhempainvapaaseen. (Huttunen, 2001, s. 199.)

3.1 Osallistuva ja hoivaava isä

Miehen toimintaa ja sijaa jaetussa vanhemmuudessa voidaan tarkastella osallistuvan isän ja hoiva-isän käsitteiden kautta. Osallistuva isä ottaa perinteisen isän tavoin vastuuta lapsen käytöksestä ja koulumenestyksestä. Isyys on hänelle kokoaikaista eikä vain äidin avustamiseen liittyvä tehtävä. Lapsen hoitaminen ei tällöin näyttäytyä vain äidin roolille ominaisena toimintana vaan se on hoitotyötä, jonka voi oppia yhtä lailla myös mies. (Huttunen, 2001, s. 169–171.) Kun arjen vanhemmuus jaetaan, mies saa mahdollisuuden kokea kotivanhemmuuden raskauden ja kestää sen lastensa vuoksi, jonka seurauksena hän voi kasvaa isänä ja miehenä. (Kolehmainen, 2004, s. 100.)

Osallistuva isä on sitoutunut vanhemmuuteensa siinä missä äitikin ja on valmis jakamaan kodin- ja lastenhoitoon liittyvän vastuun, mikä näkyy näihin töihin käytetyssä ajassa ja työmäärässä. Hän osaa suoriutua tehtävistä itsenäisesti ja tekee niitä oma-aloitteisesti. Ylipäänsä hän arvostaa kodin ylläpitoon liittyvää työtä siinä määrin, että näkee sen vakavana vaihtoehtona ansiotyölleen. (Huttunen, 2001, s. 179.) Kuten jo aiemmin todettu, miehet ovat viimeisen parinkymmenen vuoden aikana lisänneet osuuttaan kotitöistä, kun taas naisten kotitöihin käyttämä aika on vähentynyt. Näin ollen sukupuolten välinen työnjako on tasoittunut. Merkittävintä on kuitenkin muutos lastenhoitoon käytetyssä ajassa isien keskuudessa: pienten lasten isät käyttävät siihen aikaa selkeästi aiempaa enemmän kuroen äitejä tässä koko ajan kiinni. (Miettinen & Rotkirch, 2012, s. 58–60.)

Isän tulisi osallistua lapsen hoitamiseen jo varhain, sillä ensimmäiset hetket ovat tärkeitä kiintymyssuhteen syntymiselle ja isyyden kehittymiselle. Isän apu voi olla myös ratkaisevan tärkeää varhaiseen äitiyteen liittyvän ahdistuksen ja masennuksen ehkäisemisessä. Toisaalta jaettua vanhemmuutta olisi hyvä toteuttaa heti lapsen syntymästä lähtien myös siitä syystä,

että vanhemmat voisivat yhdessä harjoitella hoivataitojaan ja kehittää itselleen sopivan työnjakojärjestelyn (Huttunen, 2001, s. 202.) Kotitöiden jako on usein perhearjen konfliktien ja parisuhteen ongelmien takana, joten voidaan päätellä, että tasa-arvoiseksi koettu kotitöiden jakamismalli voisi jopa vähentää avioeroriskiä. (Salmi & Lammi-Taskula, 2010, s. 5.)

Jaettu vanhemmuus ilmentää uudenlaista vanhemmuuden kuvaa, joka on alkanut ottaa paikkaa kollektiivisessa tietoisuudessa. Nykyajan lapset muodostavat käsityksensä tulevista rooleistaan äiteinä ja isinä ja sopivasta puolisosta lapsuutensa perhekokemusten kautta. Uudistuneen ja jaettua vanhemmuutta korostavan perhekäsityksen kehityksessä kasvanut pitää tällaista perhemallia luonnollisena ja normaalina. Uudistunut perhekäsitys tarkoittaa myös sitä, että perinteisiä äidin roolia korostavia kehitysteorioita olisi syytä arvioida uudelleen. (Carbera ym. 2000, s. 133.)

4 Isyyden toteuttamista tukeva yhteiskunta

Jaetun vanhemmuuden ja sitoutuneen isyyden toteutuminen riippuu yhteiskunnallisista seikoista kuten perhepolitiikasta perhevapaaajärjestelmästä, työelämän asenteista ja käytännöistä sekä terveys-, sosiaali- ja koulutoimen perheitä koskevista käytännöistä. Nämä kaikki ovat yhteydessä yhteiskunnan yleiseen asennoitumiseen vanhemmuutta ja isyyttä kohtaan. (Huttunen, 2001, s. 195.)

Perheiden arjen järjestämisen ja isän isänä olemisen tapaa ovat raamittamassa monet tekijät. Yhtäältä näihin vaikuttavat molempien vanhempien henkilökohtaiset asenteet ja sukupuoliroolikäsitykset. Näiden lisäksi muut läheiset sekä perheneuvoloiden asiantuntijat asettavat raamit isänä olemisen tavalle. Neuvolassa isä voidaan asettaa helposti sivustaseuraajan rooliin, eikä hänen voinnistaan tai tuntemuksistaan kysellä. Toisaalta miehen muut läheiset voivat isyyden merkityksen käsityksensä kautta ohjata isän sivustaseuraajan rooliin esimerkiksi ihmettelemällä hänen osallistumistaan synnytykseen tai lapsenhoitoon. Isää voidaan kohdella kuitenkin myös kumppanina, jolloin puoliso kannustaa isää osallistumaan. Synnytys-sairaalassa häneltä kysytään, miten hän haluaa tilanteessa olla ja toimia sekä ollaan kiinnostuneista hänen jaksamisestaan ja peloistaan. (Kaila-Behm, 1997, s. 73–75.)

Lapsiperheitä tuetaan ja lapsen perheelle aiheuttamia kustannuksia tasataan sosiaalietuuk-sien kautta. Näitä ovat Suomessa muun muassa vanhempainpäiväraha, lapsilisä ja äitiysraha. (Suomen virallinen tilasto, 2014, s. 79.) Siinä, missä määrin isyyttä tuetaan perhepoliittisin keinoin, on merkittäviä kansainvälisiä eroavaisuuksia. Esimerkiksi vanhemmille tarkoitettujen lomien pituuksissa, palkkauksessa ja korvaustasossa on paljon vaihtelua. Kansallista poliitiikkaa ohjaa se, miten isyyteen tai äidin ansiotyössä käyntiin suhtaudutaan ja toisaalta se, koetaanko perhettä koskevien päätösten olevan poliittisten ja julkisten asioiden piirissä. (Huttunen, 2001, s. 196.)

Jokaisessa perheessä ja jokaisella yksilöllä tulisi olla mahdollisuus valita itselleen sopivat tavat toimia. Hoivan ja ansaitsemisen vastuiden jakamiseen eivät vaikuta pelkästään yksilölliset mieltymykset ja näkemykset, vaan myös esimerkiksi työelämän asenteet ja käytännöt. Yksilön toiveiden ja niiden toteuttamismahdollisuuksien välisen kuilun kasvaessa yhteiskunnan tulisi tulla väliin. Yksilön hyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että hän voi itse vapaasti valita itselleen parhaan tavan toimia. Tähän kuuluu mahdollisuus valita oma vanhemmuutensa tapa. (Närvi, 2014, s. 213.)

4.1 Isyyttä ohjaava perhepolitiikka

Taloudellinen tuki on yksi tekijä, joka vaikuttaa suuresti isyyden toteuttamiseen. Erityisen tärkeää yhteiskunnallinen tuki on huonommassa taloudellisessa asemassa oleville perheille. Näin ollen sukupuolineutraalia vanhempainpäivärahaa tulisi korottaa, jotta tulevaisuuden isillä olisi paremmat taloudelliset mahdollisuudet perhevapaiden pitämiseen ilman huolta perheen taloudellisen tilanteen heikkenemisestä. (Paajanen, 2006, s. 100.)

Pohjoismainen perhepolitiikka onkin jo pitkään toiminut tasa-arvoperiaatteen mukaisesti. Tällä politiikalla on pyritty luomaan ja tukemaan kahden elättäjän perhemallia, jossa molempien vanhempien tehtävät ja roolit ovat mahdollisimman samanlaiset. Osallistuvampi isyys ja jaettu vanhemmuus ovat vahvistuneita keskustelunaiheita ja yleisiä tavoitteita perhepolitiikassa. (Julkunen, 2010, s. 157, 175.) Suomen korkeatasoinen palvelu- ja tulonsiirtojärjestelmä turvaa erilaisten perheiden sosiaalisia oikeuksia. Vanhemmat voivat valita, hoitavatko lasta itse vanhempainrahan ja kodinhoidon tuen avustamana vai laittavatko lapsensa kunnalliseen päivähoitoon. Kahden elättäjän ja hoitajan perhemalli on yleistynyt, mutta perhepolitiikka mahdollistaa myös muunlaisten perheiden toimeentulon. (Takala, 2002, s. 15.)

Suomalainen isyyspolitiikka on jo jonkin aikaa keskittynyt isyysvapaan ei-kannustavien tekijöiden poistamiseen ja siitä on tullut isän yksilöllinen oikeus. Esimerkiksi 1990-luvun alusta isyysvapaa ei ole enää lyhentänyt vanhempainvapaan pituutta. Kuitenkin muihin Pohjoismaihin verrattuna Suomen järjestelmä kannustaa huonosti isiä itsenäiseen lapsenhoitoon, sillä äidin oletetaan olevan isyysvapaan aikana kotona. (Rantalaiho, 2003, s. 209.) Ruotsissa vanhempainvapaasta kummallekin vanhemmalle on kiintiöity oma kahden kuukauden osuutensa. Tämän lisäksi perheet saavat ylimääräisen korvauksen, jos jäljelle jäävä vanhempainvapaa jaetaan tasan vanhempien kesken. (Miettinen, 2012, s. 10.) Ruotsalainen järjestelmä kannustaa tehokkaasti miehiä itsenäiseen vastuuseen lapsen hoitamisesta.

Suomalaisella isällä on nykyisin oikeus yhdeksän viikon isyyslomaan, josta enintään kolme isä voi pitää äitiysloman aikana (Kansaneläkelaitos, 2015a). Isyysloman pitäminen koetaan koulutustasosta riippumatta itsestään selvänä asiana. (Salmi, Lammi-Taskula, Närvi, 2009, s. 48). Tämän jälkeen alkaa enintään puolen vuoden pituinen hoitovapaa, jonka isä tai äiti tai molemmat vuorotellen voivat pitää (Kansaneläkelaitos, 2015b). Enemmistö isistä pitää nykyään isyysvapaata, mutta vanhempainvapaan ja hoitovapaan pitäminen on harvinaisempaa. Suurin osa isistä on kuitenkin sitä mieltä, että isän kuuluu hoitaa lasta vauva-aikana

mahdollisimman paljon ja ettei tämä tehtävä kuulu pelkästään äidille. (Paajanen, 2006, s. 35–36.) Suomessa isällä on myös oikeus lyhennettyyn työaikaan siihen asti, että lapsi menee kouluun. Lait ja asetukset antavat suomalaisille isille siis mahdollisuuden jäädä kotiin hoitamaan lasta itsenäisesti ilman äidin läsnäoloa. (Huttunen, 2001, s. 196–199.)

Suomalainen perhepolitiikka on koko 2000-luvun ajan kehittynyt suuntaan, joka kannustaa isiä hyödyntämään perhevapaita entistä paremmin. Tätä tavoitetta ajoi esimerkiksi vapaiden korvaustason nostaminen vuonna 2007, jonka myötä isän vanhempainrahan ja isyyusrahan määrä nousi 70 prosentista 75 prosenttiin ansiotuloista. Vuonna 2010 toteutettu isän bonusvapaan pidennys lisäsi isien vanhempainvapaan käyttöä. (Miettinen, 2012, s. 15.) Samoin vuonna 2003 toteutettu uudistus, jonka myötä isä sai mahdollisuuden kahteen lisävapaaviikkoon pitäessään vähintään kaksi vanhempainvapaan viikoista, lisäsi vanhempainvapaata käyttäneiden isien määrää lähes kymmenellä prosenttiyksiköllä. (Salmi, Lammi-Taskula & Närvi, 2009, s. 44.)

Miehillä on siis nykyään periaatteellinen mahdollisuus jäädä kotiin hoitamaan lasta, mutta tätä mahdollisuutta ei kuitenkaan hyödynnetä. Tämä voi selittyä sillä, että isä voi kokea sitoutuvansa perheeseensä jo taloudellisen huolenpidon kautta, jolloin pitkät työpäivät ja poissaolot kotoa tulevat perustelluiksi perheen hyvinvoinnista huolehtimisen kautta. (Eerola, 2015, s. 37.) Asiantuntijat uskovat, että perhevapaiden jakamiseen voitaisiin parhaiten kannustaa vain isän käytettävissä olevan isyysvapaata lisäämällä. Tämä ei pitäisi kuitenkaan tapahtua pakottamalla, vaan järjestelmän tulisi edelleen perustua vapaaehtoisuuteen, sillä näin uskotaan saatavan parhaimpia tuloksia. (Moisio & Huuhtanen, 2007, s. 54.)

Suomen hallitus esitti vuonna 2013, että hoitovapaa tultaisiin jakamaan tasan vanhempien välillä lähivuosien aikana. Samoin yleiset linjaukset niin vanhempain oikeudesta jäädä kotiin hoitamaan sairasta lasta kuin mahdollisuudesta lyhennettyyn työaikaan lasten ollessa pieniä ovat sukupuolineutraaleja. (Eerola, 2015, s. 17.) Perheiden ja vanhemmuuden tukeminen on näkyvillä myös nykyisen hallituksen hallitusohjelmassa. Ohjelmassa (Suomen hallitus, 2015, s. 21) korostetaan esimerkiksi sitä, että lapsiperheille tarjotut palvelut tulee toteuttaa perhekohtaisesti. Samoin tavoitteena on eropalveluita kehittämällä turvata lapsen oikeus molempiin vanhempiinsa eron jälkeen. Myös työelämän uudistaminen perheystävällisempään suuntaan on ohjelmassa mainittu tärkeänä tavoitteena perheiden arjen tukemiseksi.

Salmi, Lammi-Taskula ja Närvi ovat esittäneet perhevapaille uudenlaista 6+6+6 -mallia, jonka tavoitteena on lisätä isien lastenhoidon osuutta. Mallissa perhevapaiden 18 kuukauden

kokonaismäärästä kolmannes olisi korvamerkitty suoraan isälle, kolmannes äidille ja loput vapaasti jaettavaksi osuudeksi. Perhevapaaudistusta tarvittaisiin, jotta lapselle voitaisiin turvata vauvaikäisen kehitysvaiheen kannalta optimaalisin hoitomuoto eli kotihoito. Lisäksi uusi järjestelmä olisi nykyistä mallia paljon selkeämpi, sillä nykyisellään vapaajärjestelmän eri osia ja niiden korvaustasoa on vaikea hahmottaa. Perusteena uuden mallin pätevyydelle esitetään myös se seikka, että isät yleisesti käyttävät vain heille suoraan nimettyjä vapaita. (emt. s. 186.) Uusi perhevapaamalli voisi kannustaa isiä jäämään nykyistä enemmän kotiin ja auttaisi heitä sen myötä rakentamaan suhdettaan lapseensa sekä vahvistamaan isyyttään.

Perhepoliittinen keskustelu ohjaa sitä, miten perhe käsitetään. Kuten Rantalaiho (2003, s. 223–227) huomauttaa, suomalaisen perhepolitiikan puhetavoissa erotellaan yhä kaksi toisistaan poikkeavaa vanhemmuuden muotoa, ja tällä puheella vahvistetaan ja uusinnetaan tietynlaista vanhemmuuskäsitystä. Hän jatkaa, että isyyspolitiikka osallistuu tähän keskusteluun ja on nykyään merkittävä yhteiskunnallinen diskurssi, jonka sisällä perheen käsitettä merkityksellistetään. Tämän vuoksi olisi Rantalaihon mukaan tarkastettava, millaisen kuvan isyyspolitiikka perheestä luo ja kuinka erilaiset vanhemmuuden muodot, kuten sateenkaari- ja yksinhuoltajaperheet, sopivat tämän uudistuvan perheen käsitteen sisälle. Tämä seikka on mielestäni tärkeätä tiedostaa, sillä jos perhepoliittinen puhe painottuu vain vanhemmuuden jakamisen ja isyyden vahvistamisen ympärille, luodaan väistämättä normittava kuva ihan-teellisesta, kahden heterovanhemman muodostamasta perheestä. Tällöin tilaa ei jää vaihtoehtoisille perhemuodoille, vaan ne näyttäytyvät poikkeustapauksina ”normaalista” perheestä.

4.2 Isyyttä tukeva työelämä

Työelämä on tärkeässä asemassa siinä, miten vanhempien välinen tasa-arvo sen piirissä kehittyy. Koko työyhteisö johtajineen ja työntekijöineen on kulttuurinen ympäristö, jonka rajaamana vanhemmat neuvottelevat perhe- ja työelämän yhdistämisen ratkaisutavoista. Työyhteisö on tässä mielessä vastuussa perheiden valinnanmahdollisuuksien toteutumisesta, sillä tätä valinnanvapautta rajoittavat työyhteisön kulttuurissa vallitsevat sisäistetyn käsitykset muun muassa puolisoitten työelämään sitoutumisesta ja perheen työnjaosta ja perhevapaiden jakamisesta. (Kivimäki, 2003, s. 196.) Työpaikkakulttuuri vaikuttaa siihen, missä määrin isät käyttävät oikeuttaan vapaiden pitämiseen (Lammi-Taskula & Salmi, 2014, s. 90). Perhevapaiden tasaisempi jakaminen olisi tärkeää myös työnantajien näkökulmasta. Kuten

Elina Moisio ja Heljä Huuhtanen (2007, s. 47) toteavat, sukupuolten välisen tasa-arvon nimissä miesvaltaisten alojen olisi otettava enemmän vastuuta perheen perustamisesta aiheutuvista kustannuksista, sillä nykyisellään ne kohdistuvat erityisesti naisten aloille. Tämä johtaa puolestaan naisten syrjimiseen työmarkkinoilla. Nähdäkseni tämä on aiheellinen huoli: työnantajan ei ole mielekästä palkata työhön naista, joka todennäköisesti jossain vaiheessa tulee jäämään pitkille vanhempainvapaalle aiheuttaen työnantajalle ylimääräisiä kustannuksia. Jos miehen palkkaaminen olisi tässä mielessä yhtä ”riskialtista”, ei sukupuoli olisi rekrytointipäätöksissä ratkaiseva tekijä.

Perhevapaiden käyttö heijastaa lastenhoitoon liittyviä sukupuolittuneita työelämän käytäntöjä. Miesten ja naisten käyttäytymiselle asetetaan työpaikoilla erilaisia odotuksia ja vanhempainvapaa mielletään yhä äitiyslomaksi, jonka myötä isät pitävät vain itselleen selvästi kiintiöidyn osuuden vanhemmille tarkoitetuista vapaista. Työpaikan kielteinen asennoituminen isien vanhempainvapaata kohtaan ei välttämättä tarkoita suoraa kielteistä asennoitumista, vaan ilmiö on tätä monisyisempi ja monimutkaisempi. Kyseessä ovat pikemminkin piilevät sukupuolittuneet ajattelutavat. (Salmi, Lammi-Taskula & Närvi, 2009, s. 23, 181.)

Työ vaikuttaakin vanhemmuuteen usealla tavalla. Ensinnäkin perheen perustamista voidaan lykätä työuralla etenemisen vuoksi ja lapsenhankinta tulee osaksi elämäntulkua vain sen jälkeen, kun taloudellinen tilanne on sille suotuisa. Toiseksi työpäivät venyvät usein hyvin pitkiksi töiden seurattessa sähköisessä muodossaan myös kotiin. Kolmanneksi työssä syntyvät tunteet — niin tyytyväisyys kuin stressikin — siirtyvät usein lyhentämättöminä kotiin. (Kinnunen & Mauno, 2002, s. 104–105.) Melkaksen (2004) mukaan suomalaiset ovat yleisesti kahden elättäjän perhemallin kannalla ajatellen, että kummallakin vanhemmalla tulisi olla mahdollisuus käydä töissä. Työpaikkojen ei kuitenkaan katsota kannustavan miehiä tarpeeksi perhevapaiden pitämiseen. (emt. s. 12, 17.) Työn voidaan kokea häiritsevän perhe-elämää, sillä työpaikalla ei ole soveliasta hoitaa perheeseen liittyviä asioita. Toisaalta työasiat liukuvat helposti vanhemman mukana kotiovesta sisään vähintäänkin henkisellä tasolla. Molempien vanhempien jaksamisen tukemiseksi on tämän vuoksi alettu suunnata odotuksia myös työelämän suuntaan. (Kinnunen & Mauno, 2002, s. 103.)

Lapsen hankinnasta päätettäessä vanhemmat punnitsevat työuransa tilannetta ja työsuhteensa pysyvyyttä eli lopulta sitä, miten turvatulta perheen tulevaisuus näyttää. Päätöksentekoa tukee paitsi työsuhteen vakituisuus, myös vanhempien käsitykset työnantajansa ja

työtovereidensa suhtautumista perheen perustamiseen. Käsitys työpaikalla vallitsevasta ilmapiiristä perheasioita kohtaan muotoutuu esimerkiksi kollegoiden kokemusten kautta. Havainto kollegan työsuhteen päättymisestä perhevapaiden pitämisen vuoksi luonnollisesti vaikeuttaa oman lapsenhoitovalinnan tekemistä. Vaikka perhevapaajärjestelmä mahdollistaisi taloudellisesti lapsen hankkimisen, työntekijä voi tuntea huolta asemastaan työyhteisössä ja sen säilymisestä: onko työpaikkaa enää perhevapaiden jälkeen ja aiheuttaako poissaolo turhaa päänvaivaa työnantajalle? Erityisesti naiset tuntevat epävarmuutta työuran jatkumisesta perhevapaiden jälkeen. (Närvi, 2014, s. 96–98.)

Naisen työuran epävarmuus heijastuu myös mieheen sekä hänen suunnitelmiinsa perheen perustamisesta, sillä nämä päätökset tehdään puolisoiden kesken yhdessä neuvotellen. Jos nainen haluaa odottaa työuransa kannalta otollisempaa hetkeä hankkia lapsi, miehen ei auta muuta kuin lykätä haavettaan tulla isäksi. Yksilön valinnat ja suunnitelmat suhteutetaan näin ollen aina myös puolison tunteisiin ja tämän elämäntilanteen materiaaliin ehtoihin. (Närvi, 2014, s. 100–101, 106.)

Työpaikan joustomahdollisuuksien kautta isä voi paremmin sitoutua perheeseensä. Isä voi neuvotella esimerkiksi lyhemmistä työajoista työnantajan kanssa. Usein julkisen sektorin työpaikoilla on paremmat mahdollisuudet työaikojen joustoon ja pidempiin isyyslomiin. Jos työpaikalla suhtaudutaan nihkeästi joustoihin työajoissa, isä voi tehdä radikaalin päätöksen perheen puolesta työpaikkaa vaihtamalla. (Bailey, 2015, s. 11.) Työkulttuurin olisi lähdettävä siitä, että isällä on samanlaiset mahdollisuudet perhevapaan pitämiseen kuin äidillä ja siihen suhtaudutaan samalla tavoin kuin äidin pitämiin perhevapaisiinkin.

Äidin jääminen äitiys-, vanhemmuus- ja hoitovapaalle sekä isän jääminen isyysvapaalle on julkisella sektorilla hyvin tavallista. Isyysvapaalle jäämisessä ei nähdä olevan ongelmia silloin, kuin se jää kolmen viikon pituiseksi. Tätä pidempiin vapaisiin suhtaudutaan nihkeämmin, mutta tämä suhtautuminen näyttää olevan muuttumassa ja entistä harvempi mies kokee, että pidempien perhevapaiden pitämisessä olisi ongelmia. Miesten ja naisten käyttäytymiseen perhevapaiden suhteen asetetaan kuitenkin edelleen erilaisia odotuksia, ja tämä korostuu erityisesti yksityisen sektorin työpaikoilla. (Melkas, 2004, s. 30.) Näin ollen työpaikalla voidaan oudoksua isän jäämistä pitkille perhevapaille. Yleisesti ottaen isien on kuitenkin aiempaa helpompi ottaa vanhempainvapaa puheeksi työpaikallaan, mikä voi johtua osaltaan isien perhevapaiden koskevan julkisen keskustelun lisääntymisestä (Salmi, Lammi-Taskula & Närvi, 2009, s. 70.)

4.3 Isyyttä rohkaiseva kulttuurinen ilmapiiri

Yhteiskunnan ilmapiiri ja asenneilmasto asettavat vanhemmuudelle odotuksia ja vaatimuksia esimerkiksi siitä, missä määrin ja minkä ikäiseksi saakka lasta tulisi hoitaa kotona ja kuka tämän tehtävän perheessä hoitaa. Yleisesti äidin oletetaan olevan vanhemmista se, joka jää kotiin ja jatkaa työuransa kehittämistä vasta sen jälkeen. Toisaalta myös isän henkisesti kokemaa perheenelättäjän vastuu voi pohjautua sisäistettyyn kulttuuriseen odotukseen ja ihanteeseen. (Närvi, 2014, s. 104, 165.)

Miesten aktiivisempaa vanhemmuutta ajava isyyspolitiikka tarvitsee toteutuakseen kulttuurisen tilan, jossa isän aktiivinen sitoutuminen lapseensa ei uhkaa mieheyttä. (Rantalaiho, 2003, s. 223.) Kulttuurissamme miesten ei ole tapana käsitellä isyyttään toisten isien kanssa samassa määrin kun äideillä erilaisten äitikahviloiden ja äitiysneuvoloiden puitteissa. Miesten keskinäiseen keskusteluun harvemmin kuuluu isyyden ja sen tuomien tuntemusten puominen. Heille täytyisi siis tarjota tätä varten jonkinlainen foorumi, sillä moni tuore isä on ajatustensa kanssa hyvin pitkälti yksin. (Huttunen, 2001, s. 210.)

Internet voi tarjota miehille tärkeän foorumin ajatusten ja kokemusten jakamiseen. Henrik Eriksson (2012) on tutkinut miesten kokemuksia tällaisen internetfoorumien käyttämisestä. Hän toteaa, että foorumi voi auttaa isiä isyydessään usealla tavalla. Ensinnäkin jo kirjoittaminen itsessään on hyvä työkalu huolestuneisuuden helpottamiseksi. Toiseksi foorumin kautta isä saa toisilta samassa tilanteessa olevilta rohkaisua, joka auttaa häntä kehittämään hoitotapojaan. Kolmanneksi yhteisö vahvistaa isän kokemusta kyvykkyydestään hoitajana. Yhteisössä rakennetaan yhteistoiminnallisesti uudenlaista maskuliinisuuden kuvaa, jossa hoivakäyttäytyminen sisällytetään osaksi miehisen toiminnan valikoimaa. Isyysfoorumi on myös kokemuseräisen ja asiantuntijakirjallisuuteen perustuvan tiedon ja neuvojen jakamisen paikka. (emt. s. 65–66.)

Isän on kulttuurissamme helpompi asettaa työ perheen edelle, sillä siihen suhtaudutaan suopeammin kuin siihen, että äiti jättäisi vapaansa käyttämättä. Kulttuurin käsityksen mukaan hyvän äidin on keskityttävä vauvanhoitoon täysipäiväisesti. (Lammi-Taskula, 2004, s. 170–171.) Kotiin jääminen kuuluu yleisesti kulttuurissa naiselle, eikä se siten sovi yleiseen maskuliinisuuden käsitykseen, joten kotiin jääminen voi tuottaa isälle häpeää. Tätä häpeän tunnetta voisi lieventää vanhemmuuksien sukupuoliperustaista eroavaisuutta korostamalla: isä ei ole äiti jäädessään kotiin hoitamaan lapsiaan, vaan toteuttaa vanhemmuutta omalla taval-

laan miehenä. Isä tekee tällöin samoja tehtäviä kuin äitikin, mutta hänen sukupuolensa määrittää tämän toiminnan luonnetta. Näin ollen hoiva-isyys ei ole uhka maskuliinisuudelle, vaan jopa korostaa maskuliinisuutta miehen toteuttaessa vanhemmuuttaan miehisellä tavallaan. (Kolehmainen, 2004, s. 103–107.)

Yleisesti kulttuurissamme isän antamaan hoivaan suhtautuminen on kehittynyt positiivisempaan suuntaan: hoivaaminen, jaettu huolehtiminen ja psyykkinen läsnäolo lapsen elämässä nähdään kuuluvan isyyteen aiempaa yleisemmin. Jopa ne miehet, jotka kuvailevat isyyttään perinteisen malliseksi, korostavat hoivan ja huolenpidon kuuluvan myös miespuoliseen vastuulliseen vanhemmuuteen. Huolehtivaa ja hoivaavaa isyyttä pidetään tavanomaisena nyky-suomalaisessa kulttuurissa. Erityisesti nuoret, korkeakoulutetut ja kaupungissa asuvat miehet korostavat hoivan sopivan miespuoliseen vanhemmuuteen ja päätyvät itsekin toteuttamaan tämän kaltaista isyyttä. (Eerola, 2015, s. 40–53.) Totunnaiset ja kulttuuriin sopivat käytännöt luovat raamit isyyden toteuttamiselle. Isän käsitys sopivasta miehen vanhemmuudesta ja siitä, millainen mies on hyvä isä, muokkautuu muun muassa mediassa käydyssä keskustelun, perhepoliittisten linjausten ja asiantuntijalausuntojen myötä. Käsitykset siitä, millä tavoin isyyttä on sopivaa toteuttaa, rakentuvat näin ollen pitkälti sosiaalisesti. (Eerola, 2015, s. 43–44.)

Kulttuurinen ilmapiiri näyttää olevan valmis entistä laajempaan isän osallisuuteen: lasten jokapäiväiseen elämään osallistumisen katsotaan kuuluvan hyvään isyyteen ennen perheen taloudellista tukemista. Näin ollen sukupuoleen liitettyjen eriävien vanhemmuuden roolien voidaan olettaa pikku hiljaa hälvenevän ja isien, äitien ja yhteiskunnan kokonaisuudessaan hyväksyvän sen, että miehet voivat toimia vanhempina yhtä lailla kuin äiditkin. Voidaan olettaa, että isien osallistumisen lisääntyessä perheiden hyvinvointi lisääntyy ja työmarkkinoiden tasa-arvoisuus paranee. (Eerola, 2015, s. 54.)

5 Pohdinta

Tutkielmani tavoitteena oli aiempaan tutkimukseen pohjaten luoda kuva isyyteen sitoumisesta, siihen kasvamisesta sekä isyyteen vaikuttavista tekijöistä. Isyyteen sitoutumisen voidaan katsoa alkavan jo raskausaikana: isä valmistautuu vauvan tuloon niin henkisesti kuin materiaalisista puitteista huolehtimalla. Isyyttä tulisikin entistä painokkaammin tukea heti raskausaikana, jotta isä tuntisi olevansa enemmän osallisena raskaudesta ja sen myötä voisi alkaa rakentamaan isyyttään ja suhdettaan lapseen. Neuvolan käytänteet muuttuvat jatkuvasti isyyden vahvistamisen ja isyyteen sitoutumisen kannalta positiivisempaan suuntaan. Esimerkiksi Oulun neuvoloissa isiä kannustetaan osallistumaan ja heidät otetaan hyvin mukaan toimintaan. Lisäksi vanhemmille jaetaan opas, jossa on myös isälle suunnattu osio. Tässä mielessä siis miehen erityistarpeet odottavana ja tulevana vanhempana otetaan jo kiitettävällä tavalla huomioon.

Isäksi kasvaminen jatkuu lapsen tullessa maailmaan. Olisikin varmistettava, että isä pääsisi osallistumaan myös synnytyssairaalan toimintaan. Tällöin ei olisi sitä uhkaa, että isä tuntisi itsensä ulkopuoliseksi heti lapsen hoitamisen alkuvaiheessa, vaan voisi alkaa rakentaa suhdetta lapseensa alusta alkaen. Isyyteen sitoutumista on tuettava, sillä lapsella tulisi olla mahdollisuus muodostaa lämmin suhde molempiin vanhempiinsa alusta alkaen. Myös isällä on tarve lapseen, sillä vanhemmuus kehittää häntä ihmisenä. Kun isä saa toimia vanhempana itsenäisesti ja harjoitella sen kautta lapsen hoitoa ja kasvattamista, hän kehittyy siinä ja tulee täysivaltaisemmaksi vanhemmaksi.

Koko kulttuurillinen ilmapiiri, yksilölliset asenteet sekä poliittiset linjaukset yhdessä säätelevät sitä, miten isyyttä arjessa toteutetaan. Yhteisö luo isyydelle näin ollen aina reunaehdoja se voi tukea tai myös rajata sitoutuneen isyyden toteuttamisen mahdollisuuksia. Yleiset käsitykset siitä, mitä isyyteen kuuluu, muovautuvat sosiaalisesti tietyssä kulttuuris-historiallisessa kontekstissa. Esimerkiksi Suomessa sitoutunutta isyyttä on helpompi toteuttaa kuin muutama sukupolvi sitten, sillä hoivaamisen ei enää samalla lailla katsota olevan uhka maskuliinisuudelle, vaan hoivaavasta isyydestä on tullut osa sitä.

Myös työelämä vaikuttaa siihen, kuinka miehen on mahdollista pitää perhevapaita. Vanhempainvapaiden tulisi kuulua yhtä lailla isälle kuin äidille, eikä sen pitäminen tulisi olla ongelma työsuhteen jatkumisen kannalta. Naisten ja miesten pitämien perhevapaiden tulisi olla

jo työpaikan asenteissa samalla viivalla ja ne tulisi nähdä nimenomaan sukupuolineutraaleina perhevapaina. Tätä kautta sukupuolten välinen tasa-arvo työelämässä lisääntyisi.

Sitoutuneen isyyden ympärille on rakentunut poliittisen ja mediaa vallinneen keskustelun myötä myönteinen ilmapiiri. On kerätty esimerkiksi adressi äitiyspakkauksen nimen muuttamisesta vauvapakkaukseksi (Hintikka, 2015). Isyydelle myönteinen ilmapiiri luo pohjaa myös tuleville lainsäädännöllisille vanhempainvapaauudistuksille. Vanhempainvapaajärjestelmää tulisi kehittää ennestään niin, että perheille olisi taloudellisesti kannattavaa jakaa perhevapaat tasan vanhempien kesken. Tärkeää olisi kuitenkin säilyttää myös jonkinlainen joustovara, sillä perhevapaiden käyttö on perhekohtainen ja henkilökohtainen asia.

Tutkimusaineistoon perehtyessäni huomasin, että niissä kuvailtu uusi isyys esitetään ehkä jossain määrin normatiivisena ihanteena ja hyvän miesvanhemmuuden synonyyminä. Uudenlainen, äidillinen ja hoivaava isyys näyttäytyy tutkimuskirjallisuudessa tavoiteltavana tapana toteuttaa isyyttä ja jaettu vanhemmuus ainoana oikeana perhearjen järjestämisen tapana. Kuitenkaan uusi ja sitoutuneempi isyys ja sen toteuttaminen eivät ole olleet yleisenä poliittisena ohjelmana, vaan perhevapaajärjestelmä perustuu edelleen perhekohtaisiin valintoihin. Järjestelmä ei pakota perheitä järjestämään arkeaan minkään määrätyn mallin mukaisesti, vaan perhevapaajärjestely ovat jokaisen perheen sisäinen asia. Jokainen perhe saa kehittää siis omalle tilanteelleen ja vanhempien henkilökohtaisille taipumuksille sopivan ratkaisun arkensa järjestämiseen.

Tutkielmani lopuksi punnitsen vielä sen luotettavuutta, onnistuneisuutta sekä mahdollisia jatkotutkimusaiheita. Rajasin aiheeni isyyteen sitoutumisen ympärille ja kuvailin sen piirteitä sekä siihen liittyviä tekijöitä. Aihe liittyy tiiviisti keskusteluun jaetusta vanhemmuudesta, joten tuntui mielekkäältä ottaa myös tämä teema tarkasteltavaksi oman lukunsa alle. Mielenkiintoni suuntautui siihen, miten perheen ympärillä oleva yhteisö voi tukea isyyteen sitoutumista. Tällaisina yhteiskunnallisina tekijöinä työssäni tarkastelin perhepolitiikkaa, työelämää ja kulttuurista ilmapiiriä. Käsittelyn olisi ehkä voinut rajata vain yhteen näistä ja syventyä käsittelemään pelkästään esimerkiksi työelämän lainsäädäntöä. Tämä säädöksiin tukeutuva rajaus ei olisi kuitenkaan tavoittanut perheiden arjen todellisuutta tai tapoja, joilla perheet lopulta päätyvät arkensa järjestämään. Lopulta minua kiinnosti kuvata yhteiskunnan merkitystä perhearjen järjestäytymisessä useammalla tasolla ja ne yhteiskunnalliset tekijät, joita päädyin tutkielmassani käsittelemään, tuntuivat kaikki olennaisilta näkökulmilta tämän merkityksen avaamisen kannalta.

Tutkimuskysymykseni laatiminen ei ollut helppoa, sillä oli vaikeata välttää käyttämästä siinä vaikuttamisen termiä, joka kuitenkin on aina ihmistieteissä ongelmallinen. Olen tyytyväinen kysymykseni lopulliseen muotoon, ja löysin luotettavaa tutkimusaineistoa siihen vastauksen löytääkseni. Lähteisiin perehtyessäni keskustelussa alkoivat toistua samat nimet, mikä kertoi siitä, että olin tavoittanut tämän keskustelun ytimen. Isyyteen sitoutumisesta on tehty monipuolisesti tutkimusta viime vuosien aikana, joten käytettävien lähteiden varanto oli antoisa.

Jatkossa olisi tarpeellista tutkia moninaistuvia perhemuotoja ja niiden toteuttamisen mahdollisuuksia suomalaisessa yhteiskunnassa. Suunnitelmissani on jatkaa isyyteen sitoutumisen aihepiiriin parissa pro gradu -tutkielmassani. Siinä voisin tutkia isyyden kokemuksia syvemmin esimerkiksi haastatteluin tai isyysblogeihin tutustumalla. Minua kiinnostaisi tietää, miten kotiin lasta hoitamaan jäävät isät toimivat arjessa ja mitä merkityksiä he tälle antavat. Tutkielmani nojaisi tällöin enemmän psykologiaan, mutta siihen voisi mahdollisesti sisällyttää myös sosiologisen näkökulman ja kysyä, miten isän totuttua pidempiin perhevapaisiin on miehen elämismaailmassa suhtauduttu.

Tutkielmani laajana tarkastelukehyksenä oli perheen ja isyyden muutos. Tämä muutos ilmentää sitä, että kulttuuriset traditiot eivät siirry suoraan sukupolvelta toiselle, vaan niitä voidaan muokata ja tuottaa uudelleen. Yhteisö luo perheen toiminnalle reunaehdoja, muttei suoraan määritä sen toimintaa. Samoin jokainen isä määrittää toiminnallaan uudelleen sitä, mitä isyys on. Isyyden toteuttaminen on neuvottelua miehen omasta paikasta yhteisössä, jolloin punnitaan yhtäältä sitä, miten hän haluaa isänä olla ja toisaalta miten tähän yhteisössä suhtaudutaan.

Lähteet

- Almquist, A-L. (2008). Why Most Swedish Fathers and Few French Fathers Use Paid Parental Leave: An Exploratory Qualitative Study of Parents. *Fathering* 6(2), s. 192–200.
- Bailey, J. (2015). Understanding contemporary fatherhood: masculine care and the patriarchal deficit. *Families, Relationships and Societies*, 4(1), s. 3-17.
- Carbera, N., Tamis-LeMonda, C., Bradley, R., Hofferth, S. & Lamb, M. (2000). Fatherhood in the Twenty-First Century. *Child Development* 71(1), s. 127–136.
- Draper, J. (2002). 'It was a real good show': the ultrasound scan, fathers and the power of visual knowledge. *Sociology of Health and Illness*, 24(6), s. 771–795.
- Draper, J. (2003). Blurring, Moving and Broken Boundaries: Men's encounters with The Pregnant Body. *Sociology of Health and Illness*, 25(7), s. 743–767.
- Eerola, P. (2009). Lapsikeskeisempi isyys – kolme tarinaa nuorten koulutettujen miesten astumisesta isyyteen. *Nuorisotutkimus* 27(2), s. 15–28.
- Eerola, P. (2015). *Responsible Fatherhood : A Narrative Approach*. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.
- Eriksson, H. (2012). Supporting a caring fatherhood in cyberspace – an analysis of communication about caring within an online forum for fathers. *Scandinavian Journal of Caring Sciences* 27 (s. 63–69).
- Forsberg, H. (2003). Kriittistä näkökulmaa jäljittämässä. Teoksessa Forsberg, H. & Nätkin, R. (toim.) *Perhe murroksessa: Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä* (s. 7–15). Helsinki: Gaudeamus.
- Forsberg, H. (2014). Konstruktionistinen lähestymistapa perheeseen. Teoksessa Jallinoja, R., Hurme, H. & Jokinen, K. (toim.) *Perhetutkimuksen suuntauksia* (s. 123–138). Tallinna: Gaudeamus.
- Hintikka, M. (2015). *Äitiyspakkauksen nimi vaihtoon: vauvapakkaus!* Haettu 16.12.2015 osoitteesta <http://www.adressit.com/aitiyspakkauksen_nimi_vaihtoon_vauvapakkaus>
- Huttunen, J. (2001). Isänä olemisen uudet suunnat. Juva: PS-kustannus.
- Huttunen, J. (2014). Isyyden muutos ja tulevaisuus. Teoksessa Eerola, P. & Mykkänen, J. (toim.) *Isän kokemus* (s. 178–196). Tampere: Hakapaino.
- Jallinoja, R. (2014). Teoria universaalista perheestä. Teoksessa Jallinoja, R., Hurme, H. & Jokinen, K. (toim.) *Perhetutkimuksen suuntauksia* (s. 18–34). Tallinna: Gaudeamus.
- Julkunen, R. (2010). *Sukupuolen järjestykset ja tasa-arvon paradoksit*. Tampere: Vastapaino.
- Kaila-Behm, A. (1997). *Miehestä esikoisen isäksi*. Kuopio: Kuopion yliopisto.
- Kauhanen, S. (1998). Kohti uudenlaista isyyttä. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.
- Kansaneläkelaitos. (2015a). *Isyysvapaan ajalta isyysrahaa*. Haettu 16.12.2015 osoitteesta <http://www.kela.fi/isan-vapaat_isyysvapaa-ja-isyysraha>
- Kansaneläkelaitos. (2015b). *Vanhempainvapaa äidille tai isälle*. Haettu 16.12.2015 osoitteesta <<http://www.kela.fi/vanhempainvapaa>>
- Kinnunen, U. & Mauno, S. (2002). Työ- ja perhe-elämä vanhempien ja lasten näkökulmasta. Teoksessa Rönkä, A & Kinnunen, U. (toim.) *Perhe ja vanhemmuus* (s. 99–118). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kivimäki, R. (2003). Perhe tuli työelämään. Teoksessa Forsberg, H. & Nätkin, R. (toim.) *Perhe murroksessa: Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä* (s. 186–201). Helsinki: Gaudeamus.

- Kolehmainen, J. (2004). Osallistuva isä – muuttunut mies? Teoksessa Aalto, I. & Kolehmainen, J. (toim.), *Isäkirja* (s. 89–108). Tampere: Vastapaino.
- Lamb, M. (1986). The Changing Roles of Fathers. Teoksessa Lamb, M. (toim.) *The Father's Role: Applied Perspectives* (s. 3–28). New York: John Wiley & Sons.
- Lamb, M. (2010). How do fathers affect children's development?: Let me count the ways. Teoksessa M. Lamb (toim.). *The role of the father in child development* (s.1–26). Wiley: Hoboken, NJ.
- Lammi-Taskula, J. (2004). Sukupuolijärjestelmä, vanhempainvapaat ja isät. Teoksessa Aalto, I. & Kolehmainen, J. (toim.), *Isäkirja* (s. 167–192). Tampere: Vastapaino.
- Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. (2014). Isät, työt ja perhe. Teoksessa Eerola, P. & Mykkänen, J. (toim.) *Isän kokemus* (s. 75–90). Tampere: Hakapaino.
- Melkas, T. (2004). *Tasa-arvobarometri 2004*. Helsinki:Edita Prima Oy.
- Mesiäislehto-Soukka, H. (2005). *Perheellisäys isien kokemana – Femomenologinen tutkimus*. Oulu: Oulu University Press.
- Miettinen, A. (2012). Perhevapaakäytännöt Suomessa ja Euroopassa 2012. *Väestöliiton Väestöntutkimuslaitoksen Työpaperi 2012 (1)*. Väestöliitto.
- Miettinen, A. & Rotkirch, A. (2012). *Yhteistä aikaa etsimässä: Lapsiperheiden ajankäyttö 2000-luvulla*. Helsinki: Väestöliitto.
- Moisio, E. & Huuhtanen, H. (2007). *Arki hallussa? Suomalaisten asiantuntijoiden näkemyksiä työstä, perheestä ja vapaa-ajasta vuonna 2015. Defoi-paneelin tuloksia*. Tampereen yliopistopaino Oy.
- Mykkänen, J. (2010). *Isäksi tulon tarinat, tunteet ja toimijuus*. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.
- Mykkänen, J. & Aalto, I. (2010). *Isyyden ihanteet, arki ja kokemukset. Raportti isyyden tutkimuksesta Suomessa*. Nuorisotutkimusverkosto, Verkkojulkaisuja 34/2010.
- Mykkänen, J. & Eerola, P. (2013). Isyyteen sitoutuminen ja isän vastuu esikoisisien kertomana. *Kasvatus 1/2013* (s. 17–29).
- Närvi, J. (2014). *Määräaikainen työ, vakituinen vanhemmuus*. Tampere: Juvenes Print.
- Paajanen, P. (2006). *Päivisin leiväntuoja, iltaisin hoivaisä: Alle 3-vuotaiden esikoislasten isien näkemyksiä ja kokemuksia isyydestä*. Helsinki: Vammalan kirjapaino.
- Parke, R. & Beitel, A. (1986). Hospital-Based Intervention for Fathers. Teoksessa Lamb, M. (toim.) *The Father's Role: Applied Perspectives* (s. 293–323). New York: A Wiley-Interscience.
- Rantalaiho, M. (2003). Pohjoismaisen isyyspolitiikan isäkuva. Teoksessa Forsberg, H. & Nätkin, R. (toim.) *Perhe murroksessa: Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä* (s. 202–229). Helsinki: Gaudeamus.
- Salmi, M. & Lammi-Taskula, J. (2010). 6+6+6 –malli vanhempainvapaan uudistamiseksi. *Päätösten tueksi 1/2010*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 24.11.2015 osoitteesta <<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/79834/2/f6cd5ed-58a1-490b-b365-937caa90fb1b.pdf?sequence=1>>
- Salmi, M., Lammi-Taskula, J. & Närvi, J. (2009). Perhevapaat ja työelämän tasa-arvo. *Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työ ja yrittäjyys 24/2009*.
- Salminen, A. (2001). *Mikä kirjallisuuskatsaus?* Vaasa: Vaasan yliopiston julkaisuja.
- Sevón, E. & Huttunen, J. (2002). Odottavan äidin vastuu. Teoksessa Rönkä, A & Kinnunen, U. (toim.) *Perhe ja vanhemmuus*. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Sevón, E. & Huttunen, J. (2004). Isäksi naisten kertomuksissa ja vähän miestenkin. Teoksessa Aalto, I. & Kolehmainen, J. (toim.), *Isäkirja* (s. 133–166). Tampere: Vastapaino.
- Suomen hallitus (2015). Ratkaisujen Suomi. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015. Hallituksen julkaisusarja 10/2015.
- Suomen virallinen tilasto. (2014). Kelan tilastollinen vuosikirja. Haettu 12.12.2015 osoitteesta
<http://www.kela.fi/documents/10180/1630875/Kelan_tilastollinen_vuosikirja_2014.pdf/44e2ca21-0dac-4320-bd42-a03a6757ea62>
- Takala, P. (2002). Suomi Ruotsin jalanjäljissä — kehitys kohti ydinperheen jälkeistä aikaa. Teoksessa Helin, M., Junntila, J. & Kähkönen, P. *Perheasioita. Puhetta nykyperheestä* (s. 8–25). Tampere: Tammerpaino Oy.
- Törrönen, Maritta. (2012). *Onni on joka päivä*. Helsinki: Gaudeamus.
- Vuori, J. (2004). Isyyden mallit ja isien valinnat. Teoksessa Aalto, I. & Kolehmainen, J. (toim.), *Isäkirja* (s. 29–64). Tampere: Vastapaino.
- Yesilova, K. (2009). Ydinperheen politiikka. Helsinki: Gaudeamus.
- Ylikännö, M. (2009). Isien ajankäytöstä: Uuden isyyden hidas esiinmarssi. *Yhteiskuntapolitiikka* 74:2 (s. 121–131)